

Sv. Leopold Mandić, Sv. Vasilije, Sv. Ivan Nepomuk

"Aprile non ti scoprire, maggio vai adagio" - U aprilu se ne otkrivaj, u maju idi polako, a u junu otvori šaku

Nastavak na 2. strani

SJEĆANJA SJETOM ZAČINJENA

„Subota veče kod Riza“ - kulturno mjesto i vrijeme za druženje prijatelja u sastavu: Nikola Gvozdenović Gvozdo, Dado Martinović, Matija Četković, braća Nijazim i Naro Bećović, Đuro Prelević, Drago Perišić, Demo Metović i moja malenkost - redovni sastav, uz domaćine Riza i Vete Dreković. S vremena na vrijeme budu tu: Bedrija Zaganjor (harmonikaš), Cule Medin, Krsto i Mišo Mijović, Erdo Mustafić, Bato Omerbašić i Rizov mlađi brat Duko, kada dođe iz Amerike, zemlje velike.

Uz prvoklasni roštilj, piće po želji i patišpanj (Vetina, uz kadaif, uža specijalnost) prijateljski razgovori, dogodovštine, nadmudrivanja, anegdote, pošalice i doskočice potraju do duboko u noć. Tih nesretnih devedesetih, kada nije bilo lako sačuvati svijest, savjest, čestitost i dobrotu, ovi su nam susreti, ispunjeni prisnošću i povjerenjem, bili ventil spasenja srca i duše.

Sada je, već, sjeta naša družbenica, niže se brojanica godina, sa nama više nijesu: Gvozdo, Rizo, Vete, Nijazim. Za ilustraciju atmosfere koja nas je uzdizala tih subotnjih susreta, navodim dvije anegdote.

1) Ponoć je prošla, svi smo, neko manje - neko više, pod "gasom". Sjetih se i izgovorih:

- Erdo, evo dvije godine, pričali smo, nikako da mi izvadiš ovaj

pokvareni, natruo zub. (Erdo je tada držao ordinaciju na spratu u objektu do Rizove čevapdžinice). Pa, kad ćemo, da se dogovorimo? Možemo i sada, dok smo „vrući“. Dogovoreno, svi misle da smo pijani i ljudi, odvrću nas od namjere, plaše se da mi ne „razvali“ vilicu. Popnemo se u ordinaciju, Erdo pogleda zub:

Natruo je, može da prsne prilikom vađenja, trudiću se da ispadne najbolje moguće.

Dade mi injekciju, anestezija počinje da se „hvata“.

- Otpjevaj mi svoju omiljenu pjesmu Vasvija. (Erdo izvrsno pjeva, u Sarajevu je, tokom studija i sa Safetom Isovićem pjevao u domovima kulture), dok mi vilica ne utrne.

„Klizi“topao Erdov glas:

Karala majka Vasviju
Vasvija, haj, kćeri majkina
Ne sjedi blizu pendžera
Vasvija, haj, kćeri majkina
Danas su momci alčaci (mangupi)
Vasvija, haj, kćeri majkina
Reći će ono što nije
Vasvija, haj, kćeri majkina

(Pjesmu sjajno izvodi
Kadira Čano)

Završi se pjesma, Erdo izvadi zub velemajstorski, siđosmo među društvo, kod njih - nevjerica. Matija će: „I ja imam jedan zub za vađenje, bolje da to obavimo večeras, pošto ide glatko“. „Dosta je čuda za ovo veče“, presječe Dado.

Rizo i Vete, poznati po dobrim čevapima i patišpanju

2) Nijazim i Matija su cijenjeni ovčari, tvrde da je bardoka, mliječna rasa ovaca, najpogodnija za naše uslove. Matija ima veće stado i lijepo prođe za Kurban - bajram. Nijazim pravi ovčje kiselo mlijeko ekstra kvaliteta - ljekovito, i ja sam jedan od redovnijih mušterija.

Jednom će Matija: „I ja pravim vrhunsko ovčje kiselo mlijeko, možeš ložicom, da ga zahvatiš iz šerpe, okreneš je - mlijeko neće da se odvoji, stoji k'o zalijepljeno“ „E, baš ga pretjera, Matija, teško je u to povjerovati“, ja temperamentno kontriram.

„Da se kladimo, pa da te u to uvjerim,“Matija samouvjerenom predlaže:

„Da se kladimo, u mezu i turu pića za prisutne“, prihvatim izazov.

Slijedeće subote nema mlijeka, Matiji nije bilo po volji, možda majka Mara nije stavila dovoljno maje, plašio se da ne „izvisi“. Mi se malo podgurkujemo - biće, biće ... avgusta i septembra gušće je mlijeko.

Naredne subote, borami, stiže povećana zdjela kiselog mlijeka iz Zubaca. Matija donio je starinsku kašiku za bolji apetit, zahvata masu, podiže, okreće, smije se slavodobitno, mlijeko se ne odvađa od kašike, posmatramo „čudo neviđeno“.

Matija i Nijazim, prijatelji, cijenjeni ovčari

„Rizo, daj mi jednu ložicu, da nije Matija ovu svoju premazao kakvim lijepkom, sve je danas moguće.“

Novom ložicom obnovim postupak u produženom trajanju - ne odvađa se! Matija prima čestitke, smijeh ne može da zaustavi. Ja platim mezu, Demo Metović piće, opklada je opklada. Slijedeću tura pića častio je Matija, pobjednik ovog simpatičnog igrokaza. Komentari, šale i smijeh na ovu temu upotpunjavali su našu radost druženja još nekoliko subotnjih večeri.

Brca, april 2024.

Vlado Lukšić

Nastavak sa 1. strane

U Zupcima su ljudi oduvijek cijevali masline. Nije bilo lako uzgojiti maslinu. Prvo bi ručno raskrčili teren. Poslije bi pravili međe, iskopali bi rupe, donijeli đubrivo na magarcima i na kraju bi zasadili maslinu. Obično bi sadili klade maslina odnosno očepak od korijena velikog stabla. Sadnicu bi zagradili dračama da je ne uništi stoka. Brižno bi je obilazili i zalivali kad treba opet noseći u rukama kove vode sa obližnjeg izvora. Masline su rasle sporo i obično onaj ko bi ih usadio nije stigao da uživa u njihovim plodovima. To je bila investicija za budućnost. One su vremenom postajale dio porodičnog nasljeđa. Generacije su ih čuvale i prodavale su se u kranjoj nuždi. Bogatstvo se mjerilo i po broju korijena maslina koje neko posjeduje.

Kad bi bila rodna godina svi su se

radovali. Vlasnici prihodima od ulja, nadničari dnevnicama, mlinari ujamu. Maslinjaci bi oživjeli. I tako vjekovima.

Porodica Babić se bavi maslinarstvom više generacija. Proizvode ulje od sorte žutica. Prije 15 godina Mirjana Babić je započela proizvodnju sapuna od maslinovog ulja. Kako ona kaže sve je počelo od priča Toma Vukotića koji je iz Istanbula svake godine svojim prijateljima poklanjao đirit sapune. On ih je preporučivao kao lijek za manje ozljede a sam je koristio sapun kao zamjenu za pastu za zube. U dubokoj starosti imao je sjajnu kožu i zdrave zube.

Mirjana je poželjela da i sama napravi sapun od maslinovog ulja u čemu je i uspjela. Registrovala porodičnu firmu Olivmont. Sapune pravi ručno i hladnim postupkom tako da koristi samo djevičansko ulje. U njih dodaje eterična ulja li-

vora, lavande, ruzmarina i drugih primorskih biljaka. U proizvodnji joj pomaže porodica a kad ima više porudžbi angažuje radnike. Sapuni imaju ljekovita svojstva zahvaljujući njihovim sastojcima i potpuno su prirodni. Osim sapuna firma Olivmont proizvodi ulja za masažu, kreme na bazi maslinovog ulja i eterična ulja.

Njihovi proizvodi su stigli u sve krajeve svijeta zahvaljujući turistima koji ih rado kupuju.

2010. godine firma Olivmont je predstavljena u Briselu u okviru Nedelje preduzetništva kao firma sa originalnom biznis idejom.

Dobitnici su certifikata Crnogorski suvenir. Ove godine je firma Olivmont, na manifestaciji Noćnjak u Zadru, dobila dvije zlatne i jednu srebrnu medalju. Zlatne medalje su dodijeljene za sapun i ulje za masažu a srebrna za kremu od maslinovog ulja.

Mirjana kaže: "Naši proizvodi su toliko kvalitetni koliko je kvalitetno maslinovo ulje od kojeg su napravljeni. Oni u sebi nose sunce i miris Mediterana i našu ljubav prema maslinama".

Čuvajte svoja stabla maslina i usadite neko novo da vas se sjete vaši potomci.

FIĆIN

Sozina je planinska zaravan (oko 650 m/n/m) između Spiča i Gluhog Dola, stotinama godina međudržavna granica, pogodna za stočarstvo i poljoprivredu, pa, zbog toga od životnog značaja za stanovnike obje strane granice. U doba Mira bilo je tu druženja i ljubavi ("Kad je zima i u Spič je zima, sjajan film po isto takvoj priči gospođe Kovačević), ali i zađevica, pa i bojeva/ bitaka poslije kojih se pomjerala granična linija.

U jednom takvom boju polovinom 19. vijeka, više sreće je imala ona gluhodolska strana zbog čega joj je pripao i jedan dio Sozine, koji je, prije toga pripadao Spiču.

Novu teritoriju su Gluhodoljani podijelili prema zaslugama u boju, koji je tada bio uobičajeni način diobe.

U vojnoj organizaciji Crne Gore Gluhi Do je imao zaseban bataljon, sastavljen od pet četa, a jedna četa je bila bukovička jer je sadašnje selo Bukovik bila mahala Gluhog Dola.

U raspodjelu novih teritorija Gluhodoljani nijesu uključili Bukovik, pa je došlo do suđenja (davije) kod Kralja Nikole. Na daviji, Gospodar presudi da se dio osvojenog prostora mora dati i Bukoviku zbog činjenice da su oni u svim ranijim bojama i ratovima učestvovali u sastavu gluhodolskog bataljona.

Niko Dumov Vuksanović, perjanik-stotinaš (komandovao je sa sto perjanika) bio je nezadovoljan presudom Kralja, pa je tražio "obnovu postupka", što je i odobreno.

Na ponovljenoj daviji- suđenju pojavio se i stari Niko Dumov i dok su dvije strane iznosile argumente i kontraargumente, Niko je sjedio i nešto preturao po pantalonama (svitne gaće) tako da je to Kralj morao da primijeti,

pritom ne govoreći ništa.

U jednom trenutku Kralj mu se obrati: "Što je to Niko, ništa ne progovaraš, a stalno nešto prevrćeš po džepovima, kojega đ'ola tražiš?". Niko Dumov mu odgovori: "Gospodaru, tražim jedan fićin (kao sada 5 centi), koji mi se neđe zagubio". Kralj će na to nervozno: "Niko, dao sam dobru i zasluženu penziju tako da ti taj jedan fićin ništa ne znači, pa što ga onda tražiš i činiš da o'đe dangubimo". A Niko mu odgovori: Gospodaru, tražim taj fićin da Bukovićanima platim prah i olovo koje su toga dana potrošili na Sozini. A da smo napravili pravičnu diobu evo i potvrde. Za vrijeme boja pomogla su nam i dva

momka, Martinići iz Bjelopavlića, koji su se tu slučajno zadesili, pa smo i njima dali dio zemlje". Mudri Gospodar je pitao samo da li je to tačno, a potvrdili su i Bukovičani, što je bilo odlučno za konačnu presudu. A u Sozini i danas postoji toponim Rope Martinića"

Miloš Šušter

**Један аустроугарски
фиорин (гулден) из 1887.
године**

**Обрачунски novac u Crnoj
Gori u to vrijeme je bio
austroугарски fiorin - fićin,
koji je imao skoro nikakvu
vrijednost. Ovaj novac je bio
na snazi do kovanja perpera.**

SVADBA

Svadba u zupcima koja je ostavila dojam na dijete tog doba. Bilo je to kasnih 50-ih godina, prošlog vijeka.

Dare Babić, nevjesta, bila je unuka Peta Androva Cara Ivovića, od ćerke, a sestra Mila Babića.

Mladoženja Ivo Jovalekić, inače udbaš. Vozio je udbaške motore, „horeksa“, „pucha“ i „DKW“ preko Sutormana i to u zimskim danima po snijegu. Jednom prilikom baš na toj relaciji, kod kuće Boškovića, neko iz Zubaca ko je odio na Vir, bacio mu je iz voza vunene čarape, da bi stavio na šake jer su bile promrzle.

Mladenci, oboje visoki, ona lijepa i mlada, a on zgodan i dobar. Svadba u njihovoj kući u Vukovićima.

Zimsko doba, kratki dani do kasno u noći je bilo veselo. Aleksa, Mitar, Marko i Ilija su generacija i znatiželjno su pratili svaki detalj svadbe, koliko su mogli vidjeti. Nije bilo muzike, struje ali je bilo karbitnjača i veselja.

Kolo se vrćelo kao i boca murvove rakije i poznatog vina japidžak u bukaru.

Kolo je bilo u modi. Na kraju noći Ivo Nika Babica-Babić vođio je manitačko kolo. Stvar je bila da nalete na one koji nisu bili u kolo ili priđu nekoj djevojci kao štos.

Kulminacija noći je bila da se igra od sebe i razbije pod od skakanja i završi u stranj.

Petar Lazarov Vulević Kuč, koji je živio u Zupcima, jer je zidao međe, važio je za jakog na maci ali njegova težina u kg kao i druga je završila u stranju. Aplauz i dozivanja pohvale su doprinijeli orlukuku.

Marko Mitrov Četković, tišler, je sastavio dvije štice i skrpio pod da ko ne pane i udavi koju ovcu.

Podosmo doma uz rominjanje kiše nekim ćorim fenerom kojim je cvetao fitilj uz Prline.

VASO PAPAN

Čikago 1960-ih godina. Na raskrsnici Belmont i Halsted strita Vaso je prelazio ulicu na pješaćkom prelazu. Svako jutro je išao kupiti Vold strit džurnal i Čikago tribjun koje je redovno čitao. Vold strit mu je bio vrlo važan jer je svakog dana trgovao na Čikago stok eksčendžu u prevodu američkoj berzi. Najviše je pratio firmu Dženeral dajnamiks, i živio od depresije od dividenata i trgovine na berzi.

Tog jutra dok je Vaso, uvijek dotjeran mantilom, kravatom, šeširom i štapom za svaki slučaj, prelazio ulicu i bio nasred pješaćkog prelaza, mlada djevojka u dvosjetu kabrio trijumu ili MG je nervozno turirala i po kvačilu trzala kako bi požurila našeg Vasa. Nije znala da se namjerila na starog vuka, dobrovoljaca u Prvom svjetskom ratu. Iako onižeg rasta i u godinama, bio je živahan i još uvijek u snazi. Stari Spičanin je na porovokaciju podigao štap i poput kendo majstora pustio baraž udaraca po haubi njenog, karmin boje, ljubimca.

NOSTALGIJA

Svakog puta mene suze krenu kada brate ime ti spomenu.

Još se sjećam ja onoga dana kada ode preko okeana.

Nemoj sejo dirati u rane ne spominji one tužne dane, nemoj više u očaj da padaš doći ću ti kada se ne nadaš.

Gledala sam ja u ormar stari, dok si svoje pakovao stvari, sve police ostadoše prazne nema brate mene veće kazne. Sada sestro ja pakujem ovđe,

doći ću ti sejo mili rode, Vratit ću se sa kuferom punim i police opet da napunim.

Doći brate i skрати nam muke, čekaju te moje raširene ruke.

Želim tebe zagrliti jako i znam da si u francuskoj plako. Vjeruj sejo više muke nema, tvoj se brato povratku sprema. Na stanici ti sačekaj mene da nas opet vide zagrljene.

Jozo Vreteničić

NAŠE GORE LIST

ZABAVNO-POUČNI ČASOPIS.

Odgovorni urednik i izdavačelj Mijo Krešić.

Ovaj list izlazi svaki deseti dan na čitavom arku.

Godišnja mu je cijena u Zagrebu i poštom 6.—
na pol godine . . . . . 3.—
na četvrt godine 1.50

Uredništvo i odpravništvo u dugoj ulici broj 786.

Broj II.

U Zagrebu 15. travnja 1862.

Tečaj II.

Ogled po Carigradu.

(Putopisni nacrt.)

Isam naumio, da vam šaljem obširnije opise tamo zapado-puludnevu ovog krasnog i božanstvenog proizvoda umovah, ovog sriedotočja dvajuh a njima i inih morah, jer kad bi i bilo za to volje, nećutim se sposobnim, da predstavim barem kako tako ovaj divni položaj, koj je u svojoj bitnosti ljepši od mnogih, da pače nevjerujem da imade i jedan, od svih onih, koje umne i vruće glave romano-pisacah u svojih vještih i umstvenih proizvodih svietu predstavljaju. Carigrad je upravo car gradovah. Od sjevero-istoka boči ga vosporski crnog mora žlieb, tako dva sata na parobrodu hodeći vijugasto do prekrasne točke starog Bižanca (Bysantis) što sačinjava s višjeg na nizinu k mramorskomu moru spuštajući se brieg, komu lievi obraz pere žlieb vosporski, odkuda se pruža drugi žlieb vodeći tja do zlatnoga roga iliti tako zvanih sladkih vodah, gdje izpod carskog čardaka, nješto naravju a nješto i umjetnošću napravljen naravnom vodom vodopad, liep oku prizor daje, s desne strane ovog kanala je pravi Carigrad sa svojimi, na vrhuncih brežuljakah, velikimi džamijami i mnogimi vodopadi. — Sofia je od mnogih džamijah na nižjem mjestu; iz vana je obzidana novimi podbočnimi zidovi, niti imade liepa pogleda, van kad joj se iz daleka gledaju svo-

dovi. Ulice su obično neuredne i nečiste. Vidjeh kod Sofie gdje nekakvi mladići u orientalnom muslomanskom odielu lete obližnjom ulicom u Sofiu i svaki nosi po torbicu o ramenu, i u njoj nješto natrpano, a u rukama pogureni nose po jednu zijelu punu, neki kuhana pirinča i mesa, neki rezanacah itd. Kad zapitah, šta su ovi momci? odgovoreno mi bje, da su soft e, t. j. bogoslovci. Ti će ti se pomisliti, dobro moliti, kad se najedu masna pilava. — Zamolim hodžu vratara, da me s mojim drugom pusti u Sofiu (Aja Sofij — sveta Sofia), na što se duboko namrgodi; — a kad mu ponudih 40 gr. što je blizu 4 fr. učini „Tes — jok valah,“ pak iza kratkog promišljanja reče: „eh valah! ako ćeš mi dati 100 grošah, možeš unići,“ nu jer se u mene nedogodi toliko novacah, ostavismo im Sofiu neoskvrnutu. Malo dalje od Sofie ina jedna stara crkva, sad je shranilište starog oružja. Pripoviedali su mi muslomani bosanski, koji ondje oddavna stanuju, da ima jedno mjesto, gdje se stare stvari prodaju, kao stara oružja, stari novci, knjige (čitabi) rukopisi, i da bi se moglo naći i glagolicom pisanih, ali mi razne okolnosti nedopustiše, otići da vidim. — Zaoto bi dobro bilo, kad bi se našo kakav rodoljub, dok je još vrieme, da se oli posriedno, naravno pruživši sredstva, oli neposriedno, zauzme zato i da potraži, nebi l' se iznašlo štogod razjasnivajuće našu povjest; jer nije moguće, da nebi Turci, koji su orobili Bugarsku, Srbsku i Hrvatsku, štogod i onamo odvukli i učuvali. — Na sjevernoj strani uza žlieb k zlatnom rogu iza Fenala stanuju Bugari do svoje stare

Rusah imade vrlo malo, osim ono nekoliko činovnikah kod ambasijade, consulata, trgovačke morske agencije. Goljakah izbjegah — emigrantah imade znatan broj, što poturčenjakah što u službi turskoj; ovi bi voljeli Bog zna komu služiti nego li Rusu; medju se vrlo su nesložni; svoju nižu klasu i sad preziru; francuštinom su sa svim opojeni, i da toliko udvornosti i usluge čine Rusu, koliko Francuzu i Englezu, za sigurno bi bolje stali nego li sad stoje. — Šta da spomenem o našem hrvatskom narodu i srbskom? Nije neznanat broj našeg roda ovdje; samih Hrvatah od Bara (Antivar), i od Metkovičah i obližnjih selah, vele da imade više tisućah, i imadu trostruk značaj. Zovu se Hrvati, i medju se i od Grkah, Turakah itd. Zato imadu svog hrvatbašu, te su podanici turski. — Značaj im je 1. junačstvo, te su junaci i to dotle ovdje poznati, da je već otišlo u poslovicu: sa svakim ti se je volja svadit, ali ne s Hrvatom! Jedan na primjer Turčin, Grk ili bio tko mu drago uvriede jednog Hrvata pa za ovog potonjeg skupit će ih se u dva tri sahata 200—300 i onda treba da im se dadne zadovoljština, inače biti će boja i krvi; jer Hrvat nezna naokolo, i tako ih se svak kao groma boji; 2. značaj im je vjernost, oni, budući ljudi siromašni ponajviše su u službi kod odličnijih trgovacah i gospode, ali ista gospoda ih hvale, veleći, da svaki voli imati Hrvata i više platiti, nego koga mu drago drugog naroda n. p. talijana, jer će Hrvat poginuti za stvari svoga gospodara. Narod je osvetljiv i pobožan; 3. značaj im je velika razsipnost. Kad si liepih novacah zasluže u Carigradu, odu kućam, pak oli na žene, oli udaju sve iztroše i zaduže se, gdje koji i do svoje smrti duguju zbog ženitbah i krstnih imenah itd. (Konac će slediti).

Dalmatinski Hrvati od Bara (Antivara) i Metkovića u Carigradu.

